

**Školní program environmentální výchovy
pro Střední odborné učiliště v Lišově**

2022

Ing. Bc. Nora Hlaváčová

Charakteristika školy

Naše škola je Střední odborné učiliště v Lišově poskytuje střední vzdělání s výučním listem a střední vzdělání s výučním listem pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Střední odborné učiliště nábytkářské bylo založeno v Lišově již v roce 1899 jako průmyslová škola pokračovací výnosem c. k. ministerstva a od tohoto roku se zde připravují žáci pro obor truhlář – výroba nábytku. Později byla nabídka rozšířena i na obor čalouník. Stalo se nedílnou součástí města, které má dlouholetou truhlářskou tradici, takže je v Čechách známo jako *“Lišov-město nábytku”*.

Odborné učiliště a Praktická škola vznikla v roce 1976 z potřeby zajistit v Jihočeském kraji profesní přípravu žáků vycházejících ze zvláštních škol. V současné době zabezpečuje profesní přípravu převážně žákům ze základních škol, u kterých byly speciální vzdělávací potřeby zjištěny na základě speciálně pedagogického vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně nebo ve speciálně pedagogickém centru. Je snížen počet žáků ve třídě i ve skupině odborného výcviku. Ve výuce se využívají speciální metody, postupy, formy a prostředky, speciální učebnice a didaktické pomůcky. Žáci, kteří nemohou denně dojíždět, jsou ubytováni na internátě.

Splynutím obou učilišť od 1. ledna 2006 vzniká jedno Střední odborné učiliště.

Vzniklo jako nový právní subjekt usnesením zastupitelstva Jihočeského kraje splynutím Středního odborného učiliště nábytkářského a Odborného učiliště s Praktickou školou v Lišově. Nově zřízená škola převzala všechna práva a povinnosti zrušených škol a začala stavět na jejich základech a tradicích. Kapacita školy je 550 žáků.

Současný areál školy v Lišově se nachází na dvou místech. Horní areál se skládá ze dvou budov školy, v jedné z nich je i sídlo ředitelství, vlastní kuchyně s jídelnou, sportoviště s tělocvičnou a posilovnou. Součástí dolního areálu jsou moderní objekty dílen s vlastní výdejnou stravy a ubytovací pavilon.

Areál školy

1. Horní areál – tř. 5. května 3/93

Budova školy a ředitelství SOU

Všechny učebny jsou vybaveny didaktickou technikou včetně dataprojektorů a interaktivních tabulí. Součástí jsou dvě počítačové učebny a učebna pro výuku jazyků. Učebny pro výuku oborů žáků se speciálními vzdělávacími potřebami jsou upraveny potřebám žáků.

Stravovací pavilon

Kuchyně s jídelnou pro 70 stravovacích míst zajišťuje celodenní stravu ubytovaným žákům a obědy všem žákům školy.

Tělocvična s posilovnou

Velká a malá tělocvična se šesti posilovacími stroji, asfaltové a antukové hřiště.

2. Dolní areál – Krátká 8/699

Optimální vjezd do celého areálu z ulice Hůrecká.

Ubytovací šestipodlažní pavilon zahrnuje ubytování na domově mládeže a na internátu. Ubytovací buňka se skládá ze dvou místností max. po třech žácích s vlastním sociálním zařízením. Kapacita je 120 míst.

Areál dílen odborného výcviku se skládá z moderně vybavených truhlářských a čalounických dílen, pneuservisu a myčky aut pro výuku žáků učebního oboru práce v autoservisu, cvičných kuchyněk pro výuku žáků potravinářských oborů (kuchařské práce, cukrářská výroba, řeznictvo – uzenářská výroba), cvičné prodejny a cvičných učeben pro výuku žáků učebního oboru pečovatelské služby. Součástí areálu je i zázemí pro žáky učebního oboru zednické práce a zahradnické práce.

Část dolního areálu

Počítačová učebna

Třída s interaktivní tabulí

Výchozí stav vyhodnocený SWOT analýzou

Silné stránky

- průřezové téma EVVO je zařazeno do ŠVP a vede žáky k pochopení nezbytnosti přechodu k udržitelnému rozvoji společnosti a k poznání významu odpovědnosti za jednání společnosti i každého jedince,
- environmentální problematika je implementována do většiny všeobecných a odborných předmětů,
- čisté prostory školy, příjemné a estetické prostředí,
- snaha o ekologizaci provozu školy (hospodaření s vodou, energií, materiálem...),
- třídění odpadu,
- postupné doplňování technické vybavenosti školy,
- úsilí o rekonstrukci a modernizaci nevyhovujících prostor,
- zákaz kouření v prostorách a okolí školy,
- důraz na výchovu ke zdravému životnímu stylu a k udržitelnému rozvoji (zejména prostřednictvím výuky odborných předmětů a odborného výcviku),
- zapojení školy do projektu Recyklohraní, aneb Uklidme si svět,
- vedení školy nakloněno realizaci EVVO na škole,
- projekty:

Než nás odpady pohlítí aneb vychovávejme ekospotřebitele,

Cestou k přírodě a zdraví – naučná bylinná zahrada a přírodní učebna,

Modulární projekt primární prevence sociálně patologických jevů mezi učňovskou mládeží,

Drcení – bezodpadová technologie ke zkvalitnění využití dřevního odpadu,

Briketování - nový moderní směr efektivního zpracování dřevního odpadu,

Přírodní zahrady na dolní areál, DM a internát.

Slabé stránky

- vandalismus ze strany některých žáků,
- žáci a zaměstnanci si nepřiznávají svůj podíl na zhoršujícím se životním prostředí,
- negativní přístup žáků ke sportu,
- malé zapojení rodičů do dění školy,
- omezené finanční prostředky školy,
- chybí relaxační zázemí pro pedagogy,

Příležitosti a vize

- zlepšení vzájemné komunikace a spolupráce mezi pedagogy a provozními pracovníky,
- podávání přesnějších informací o doplňování odborné literatury a časopisů ve školní knihovně,
- získávání nových učebních pomůcek,
- vytváření vlastních pracovních materiálů a jejich postupné využívání ve výuce,
- rozšíření výuky v přírodě (více využívat naučnou bylinnou zahradu a přírodní učebnu, okolní přírodu),
- zesílení spolupráce s dalšími školami, městem i jinými organizacemi,
- při odborných praxích se více zaměřit na ekologizaci provozu,
- prezentace EVVO naší školy na veřejnosti,
- využívání výukových programů nabízených středisky ekologické výchovy,
- čerpání peněz z EU

Ohrožení

- nízký počet žáků,
- možné krácení finančních prostředků,
- nezájem o environmentální aktivity na mimoškolních pracovištích žáků,
- neschválení grantových projektů,
- špatný příklad životního stylu v rodinách některých žáků,
- exkurze a jiné programy v oblasti EVVO mohou být pro rodiny žáků finančně náročné,
- slabé povědomí o EVVO mezi žáky a některými pedagogy,
- kvalitnější zázemí pro výchovu a vzdělání k trvale udržitelnému rozvoji (TUR).

Realizace environmentální výchovy

Na škole je zřízena funkce koordinátora EVVO. Vedení školy mu vytváří podmínky pro jeho práci zejména zvyšováním jeho odborné úrovně. Dle možností se účastní příslušných školení. Dále jsou mu vytvářeny podmínky pro plánování a realizaci EVVO.

Na škole pracuje školní tým.

Personální složení:

- Nora Hlaváčová – koordinátor EVVO
- Irena Komárková – teoretické vyučování
- Josef Benda - odborný výcvik
- Věra Doležalová – internát a domov mládeže
- Petra Kubalová – koordinátor EVVO.

Environmentální výchova je začleňována do jednotlivých vzdělávacích oborů jako průřezové téma a to v těchto čtyřech základních tematických okruzích:

- Člověk a životní prostředí

- Občan v demokratické společnosti
- Člověk a svět práce
- Informační a komunikační technologie.

DLOUHODOBÝ PROGRAM EVVO

Environmentální výchova je chápána nejen jako výchova k řešení problémů týkajících se životního prostředí, ale zejména jako výchova žáka k trvale udržitelnému rozvoji.

Legislativní a další významné dokumenty pro realizaci VUR na školách

- Státní program EVVO a EP (environmentálního poradenství) na léta 2016 – 2025
- Akční plán ke Státnímu programu na léta 2019 - 2021
- Zákon č. 123/1998 Sb.

O právu na informace o životním prostředí Informace o životním prostředí se týkají především stavu složek životního prostředí včetně geneticky modifikovaných organismů, využívání přírodních zdrojů, stavu veřejného zdraví, stavu kulturních a architektonických památek, mezinárodních, státních a regionálních akčních plánech, jichž se ČR účastní, a podává o nich odpovídající zprávy.

- Krajské koncepce

Program rozvoje kraje schválený krajským zastupitelstvem. Jeho součástí je koncepce nakládání s odpady, SP EVVO (akční plány: iniciace spolupráce státní správy, škol, SEV/CEV, NNO a dalších partnerů činných v EVVO), dlouhodobé záměry v oblasti vzdělávání. Povinnosti krajů je spolupracovat s ostatními orgány veřejné správy, státními a nestátními organizacemi, podporovat EVVO, iniciovat a udržovat fungování krajského systému EVVO a aktivně šířit informace.

- Metodický pokyn k zajištění EVVO ve školách a školských zařízeních

Dalším významným dokumentem v kontextu EVVO je Metodický pokyn k environmentálnímu vzdělávání, výchově a osvětě ve školách a školských zařízeních vyplývající ze Zákona o právu na informace ve vzdělávání č.123/ 1998 Sb. Informuje ředitele škol o EVVO, vymezuje úkoly školního koordinátora EVVO a doporučuje zpracování školního plánu EVVO

- Národní strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj

Tento dokument rozpracovává problematiku výchovy k udržitelnému rozvoji a zabývá se klíčovými tématy, jako je udržitelná spotřeba a výroba, biologická rozmanitost a krajina, udržitelné zdraví a zvyšování kvality života, změna klimatu, rozvoj občanské společnosti a globální odpovědnost.

- Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání

Dalšími klíčovými nástroji jsou nástroje ekonomické a institucionální. Ekonomickými nástroji se myslí přímá finanční podpora ze strany státu, krajů či zřizovatelů nebo podpora individuálních aktivit. Institucionální nástroje jsou především školy, ekoporadny, ekocentra, zooparky atd., které mají za úkol přímo prakticky realizovat cíle EVVO (Švecová, Sásiková 2012).

Školní program EVVO jako strategický dokument

Základními dokumenty EVVO ve škole je školní vzdělávací program a školní program EVVO, který může být součástí školního vzdělávacího programu. Školní program EVVO zahrnuje konkrétní aktivity v rámci školní i mimoškolní činnosti (Švecová 2009).

Krátkodobý plán EVVO je zpracováván na jeden školní rok, zahrnuje plánované akce a aktivity a zohledňuje možnosti konkrétního školního roku. Vždy by měl ale vycházet z plánu dlouhodobého.

Dlouhodobý plán VUR vychází z legislativních nástrojů a zahrnuje zvolenou environmentální strategii, nástroje a indikátory. Nezbytným východiskem při formulování vizí a cílů školy při sestavování dlouhodobého plánu EVVO je SWOT analýza. Pravidelné vyhodnocování indikátorů poskytuje důležité informace o naplňování cílů. Ve školní praxi je nejčastější formou evaluace hodnocení koordinátorem EVVO (Švecová 2009).

Environmentální výchovou a osvětou rozumíme:

- vést žáky k získání znalostí a dovedností týkajících se zákonitostí biosféry, vztahů člověka a životního prostředí v lokálním i globálním rozměru,
- vytvářet možnost konkrétních situací a příkladů, v nichž žáci projevují svůj vztah k přírodě a učí se zodpovědnému jednání,
- působit na utváření životního stylu a hierarchie životních hodnot ve smyslu potřeb udržitelného rozvoje.

Dlouhodobé cíle

- rozvíjet znalosti, schopnosti a dovednosti žáků ve vzdělávání pro udržitelný rozvoj s důrazem na environmentální oblast,
- poznávat přírodní, sociální a kulturní hodnoty životního prostředí ve svém okolí a chápat příčiny následků a projevů jejich poškozování,
- utvářet kladný vztah žáků k životnímu prostředí a podpořit aktivní účast na jeho ochraně,
- přijímat osobní odpovědnost za své chování a za stav životního prostředí,
- uvědomit si postavení člověka ve společnosti – uznávání a dodržování vyšších hodnot, důraz na nekonzumní a duchovní stránky života,
- směřovat ke zdravému životnímu stylu a získat správné stravovací návyky,
- zapojovat žáky do řešení problémů souvisejících s životním prostředím a trvale udržitelným rozvojem města,
- různými formami výuky a projektů si připomínat významné světové dny týkající se životního prostředí,
- navazovat spolupráci s ekologickými institucemi,
- využívat tvůrčí potenciál, podporovat, motivovat zaměstnance k maximálním výkonům ve prospěch školy,
- obnovit a doplnit vybavení školy soudobými informačními technologiemi,

- zabezpečovat odborný růst v souladu s tempem rozvoje společnosti, trendy a s průběhem kurikulární reformy.

Klíčové kompetence

Realizací environmentální výchovy chceme v souladu se Školním vzdělávacím programem podpořit u žáků rozvoj a prohlubování těchto kompetencí:

a) kompetence k učení

- propojovat učivo s reálným životem,
- podněcovat vlastní tvořivost žáků v oblasti trvale udržitelného rozvoje,
- vést k sebekontrolě a zařazovat hodnocení pomocí zpětné vazby,
- učit žáky kritickému přístupu k výsledkům vlastní práce,

b) kompetence k řešení problémů

- zapojovat žáky do aktivit, které vedou k řešení environmentálních problémů,
- povzbuzovat žáky ke kladení kritických otázek a zvažování odlišných stanovisek k probírané látce a daným ekologickým problémům,
- předkládat žákům problémy spojené s každodenním životem týkající se environmentální problematiky,
- umožnit žákům používat odbornou literaturu a vyhledávat informace pomocí moderních informačních technologií,

c) kompetence komunikativní

- podporovat argumentaci a vhodnou obhajobu vlastního názoru,
- předkládat žákům takové typy textů a záznamů, které vedou k přemýšlení, tvořivosti a porozumění,

d) kompetence sociální a personální

- zařazovat formy a metody práce, které vedou ke spolupráci, např. skupinová práce, práce ve dvojicích, týmová práce a kooperativní učení,
- podpořit vlastní důvěru žáků poskytnutím prostoru pro prezentaci,
- vytvářet prostředí, které povzbuzuje respekt a toleranci k stanoviskům a názorům ostatních,

e) kompetence občanské

- pořádat odborné besedy, kurzy, exkurze s environmentální tematikou,
- zapojit se do tradičních akcí města souvisejících s trvale udržitelným rozvojem,
- vést žáky k poznávání přírodních a kulturních hodnot ve svém okolí, k chápání příčiny a následků jejich poškozování a porozumění jedinečnosti svého regionu,
- vést žáky k vnímání závislosti rozvoje lidské společnosti na přírodě a na stavu životního prostředí,
- vést žáky k projevení pokory, úcty k životu ve všech jeho formách a k hodnotám, které neumí vytvořit člověk,

f) kompetence pracovní

- vést žáky k osvojování si praktických dovedností pro chování a pobyt v přírodě a uplatňovat je v každodenním životě,
- vést žáky k odpovědnému a ekonomickému nakládání s přírodními zdroji a odpady v souladu se strategií udržitelného rozvoje a snažit se minimalizovat negativní vlivy na životní prostředí,
- vést žáky k důslednému dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví,
- vyžadovat zodpovědný přístup k plnění povinností a termínu dokončení práce.

Stravovací a ubytovací služby

- výchova k udržování a zlepšování životního prostředí v rámci učebního oboru,
- hospodárné využívání všech surovin a energie včetně úspory potravin,
- ekologická likvidace odpadů,
- využívat při přípravě pokrmů potraviny s označením Bio, Klasa...,
- dodržovat hygienické a bezpečnostní zásady,
- používat ekologické čisticí a hygienické prostředky.

Prodavačské práce

- ekologická likvidace nevratných obalů,
- správné třídění odpadu včetně uložení,
- šetřit obalovým materiálem a energií,
- dodržovat hygienické a bezpečnostní zásady,
- výchova k prevenci vzniku zbytečných odpadů a k recyklaci materiálu,
- seznámit žáky se zbožím značky BIO, EKO, KLASA, FAIR TRADE...,
- výchova ekospotřebitele.

Pečovatelské služby

- výchova ke zdravému životnímu stylu,
- šetřit energiemi a zdravotnickým materiálem,
- správná likvidace použitého materiálu,
- používat ekologické úklidové a čisticí prostředky,
- dodržovat zásady hygieny a bezpečnosti práce.

Potravinářská výroba

- dodržování zásad bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci,
- správná likvidace odpadů potravinářské výroby v souladu s ekologickými předpisy,
- hospodárné využívání surovin včetně úspory potravin,

- ekologické zacházení s čistícími a dezinfekčními prostředky,
- výchova k nezbytnosti dodržování hygieny a sanitace potravinářského provozu s cílem vyrábět bezpečné potraviny.

Cukrářská výroba

- výchova k udržování a zlepšování životního prostředí v rámci učebního oboru,
- hospodárné využívání všech surovin a energie včetně úspory potravin,
- ekologická likvidace odpadů,
- využívat při přípravě cukrářských výrobků suroviny a potraviny s označením Bio, Klasa...
- dodržovat hygienické a bezpečnostní zásady,
- používat ekologické čistící a hygienické prostředky.

Zednické práce

- výchova žáků k vědomí, jak jejich profese ovlivňuje životní prostředí,
- hospodárné využívání stavebního materiálu a všech surovin,
- třídění odpadu a správná likvidace obalů,
- využívání technologií prodlužujících životnost staveb.

Strojírenské práce

- dodržovat zásady hygieny a bezpečnosti práce,
- dodržovat zásady bezpečnosti při dopravě materiálů,
- zamezit znečištění spodních vod při mytí aut a součástí,
- důsledné třídění a správné skladování odpadového materiálu podle druhů kovů,
- dodržování ekologických zásad při práci s oleji a barvami včetně jejich likvidace,
- ekologické skladování a likvidace pohonných hmot a mazadel.

Truhlář, truhlářská výroba

- dodržování bezpečnosti a hygieny práce,
- správná likvidace odpadového materiálu,
- hospodárné využívání energie a vody,
- ekologické nakládání s nebezpečnými hmotami,
- šetření materiálem pro výrobu,
- dodržování ekologických zásad pro skladování, použití a likvidaci lepidel a nátěrových hmot,
- využívat při výrobě ekologicky šetrné materiály, které získaly označení EKO

Čalounická výroba

- ekologická likvidace odpadu,
- šetření materiálem pro výrobu, maximální využití pracovního materiálu,
- hospodárné využívání energie,
- dodržování bezpečnosti a hygieny práce,
- využívat při výrobě ekologicky šetrné výrobky a označením EKO.

Zahradnická výroba

- péče o půdu a omezování půdní eroze
- výchova k udržování a zlepšení životního prostředí
- výchova k zásadám správného hospodaření
- výchova k hospodárnému využívání přírodních zdrojů

Internát a domov mládeže

- v souladu s péčí o co nejlepší okolí internátu a DM udržovat v pořádku záhony a kurt v areálu, pravidelně uklízet kolem budovy,
- vychovatelé vedou žáky k uvědomění si nutnosti péče o životní prostředí a jeho ochrany,
- dodržovat zásady třídění odpadu,
- vychovatelé poučují, následně sledují a soustavně upozorňují na šetření vodou a energií na všech pokojích,

- při besedách a na nástěnkách připomínat dny zaměřené na ochranu životního prostředí a zdravý životní styl,
- využívat při besedách a diskuzích materiály center ekologické výchovy,
- dle možností (po rekonstrukci areálu) provést výsadbu jehličnanů s využitím náletových stromků.

Oblast ekonomická

- využít projektu EU – peníze školám na modernizace výukových podmínek a inovaci výuky, podporu a finanční ohodnocení pedagogických pracovníků školy,
- využívat dotační programy na podporu školních projektů v oblasti EVVO.

Oblast provozní a materiální

- zabezpečovat efektivní nakládání s energiemi a odpady a tím dosahovat nejen finančních úspor,
- zabezpečovat trvalou péči a údržbu svěřeného majetku,
- zabezpečovat trvalou péči o vysazenou zeleň a bylinnou zahradu,
- při výběru drogistického zboží se zaměřovat na ekologické výrobky,
- při přípravě jídel ve školní jídelně využívat potraviny vypěstované v České republice.

Dlouhodobé aktivity školy v oblasti EVVO

1. projektové dny,
2. zapojení do soutěže Recyklohraní, aneb Uklidme si svět,
3. nástěnky k EVVO,
4. třídění odpadu,
5. úpravy a úklid okolí školy,
6. exkurze,
7. turistický kurz,
8. péče o bylinnou zahradu,

9. tematicky zaměřené školní výlety (poznávání přírodních památek naší vlasti).